

प्रधानमंत्री पिक विमा योनेअंतर्गत पुनर्रचित हवामानावर आधारीत फळ पिक विमा योजना
(आरडब्ल्यूबीसीआईएस)

पुनर्रचित हवामानावर आधारीत फळ पिक विमा योजना ही हवामान सूचकांकावर आधारीत विमा योजना आहे, जी प्रतिकूल वातावरण निकष जसे पाऊस, तापमान, आर्द्रता इत्यादीमुळे पिकाला होणाऱ्या नुकसानाप्रती कव्हरेज देते. ज्यामुळे शेतकऱ्यांना हवामानाच्या प्रतिकूल परिस्थितींमुळे होणाऱ्या शेतातील नुकसानप्रती सुरक्षितता मिळते.

हवामानाचे मापदंड पाऊसाची कमतरता/जास्त पाऊस पडणे, दुष्काळातील समस्या, तापमानामुळे होणारी अस्थिरता, कमी/जास्त तापमान, संबंधित आर्द्रता, वाऱ्याची गती आणि/किंवा यासगळ्याचे संयोजन असू शकते.

प्रत्येक पिकाकरिता उत्पादनाचे नियम आणि अटी आधीच निर्धारित केल्या जातात आणि सरकारी अधिसूचनांमध्ये त्याचा उल्लेख केला जातो.

दाव्यांचे मूल्यांकन

दाव्यांची मोजणी ही उत्पादनाच्या पत्रकामध्ये दिलेल्या अटींनुसार हवामान केंद्रावर हवामानाच्या आकड्यांनुसार केली जाईल आणि दाव्याची प्रक्रिया ही हवामानाचे आकडे मिळाल्यानंतर सुरू केली जाईल.

दावा प्रक्रिया ही शिस्तीने उत्पादन अटी पत्रक, देय संरचना आणि योजना प्रसंगावधानानुसार केली जाईल.

हवामानाचे आकडे आय एम डी (भारतीय मौसमविज्ञान विभाग), एनसीएमएल (राष्ट्रीय सहाय्यक प्रबंधक लिमिटेड), एसकेवायएमईटी आदी सारख्या स्वतंत्र स्रोतांकडून प्राप्त केले जातात. ज्याला सरकारद्वारे मान्य केले जाते.

जोपर्यंत सरकार द्वारा अधिसूचित उत्पादन अटी पत्रकामध्ये विशेष स्वरूपात नमूद केलेले नसेल तो पर्यंत दाव्यांच्या मूल्यांकनाकरिता पिकाचे सर्वेक्षण आवश्यक नसेल.

आरडब्ल्यूबीसीआयएसच्या अंतर्गत अधिकतर बागायती आणि वार्षिक रोख पिकांना संरक्षण दिले जाते.

विमा हप्त्या दर

शेतकऱ्यांना बागायती आणि रोख पिकांवरती विमा हप्त्या दर हा विमित रक्कमेच्या ५% किंवा विमांकित विमा हप्त्या दर यापैकी जो कमी असेल तो ठरविला जाईल.

आरडब्ल्यूबीसीआयएसच्या अंतर्गत संरक्षण मिळण्याकरिता शेतकऱ्याची पात्रता किती असायला हवी?

सदर योजना अधिसूचित क्षेत्रातील अधिसूचित फळपिकांसाठी राबविली जाते.

सदर योजना कर्जदार शेतकऱ्यांना आणि बिगर कर्जदार शेतकऱ्यांना ऐच्छिक आहे या व्यतिरिक्त विम्यामध्ये रस असलेल्या कुळाने आणि भाडेपट्टीने शेती करणाऱ्या शेतकऱ्यांसहित सगळ्याच शेतकऱ्यांना या योजने अंतर्गत संरक्षण मिळू शकते.

नामांकन कालावधी सीमा

सगळी नामांकने ही राज्य सरकार अधिसूचनेनुसार निर्धारित आणि निर्धारित तारखेमध्ये पूर्ण केली गेली पाहिजेत आणि शेतकऱ्यांचा विमा हप्त्या हा संबंधित बँकेद्वारे निर्धारित तारखेच्या आत विमा कंपनीकडे योग्य पद्धतीने भरायला हवा. निर्धारित तारखेपेक्षा उशीर झालेल्या बाबींमध्ये विमा कंपनीला दावे अस्वीकृत करण्याचा अधिकार असेल.

व्यक्तिगत शेतकऱ्याकरिता विमा राशी

व्यक्तिगत शेतकऱ्याकरिता विमा राशी ही प्रती हेक्टर वित्त मापनासह शेतकऱ्याद्वारे विम्याकरिता अधिसूचित पिकांच्या क्षेत्रफळाच्या गुणांकाएवढी असते. २०२० खरिप पिकाकरिता एच डी एफ सी एग्रो द्वारा प्रदान केलेल्या जिल्ह्यांमध्ये विभिन्न फळपिकांकरिता विमीत राशी ही संबंधित राज्य खंडामध्ये बघता येऊ शकते.

आकडे मिळाल्यानंतर विमा कंपनीद्वारे दाव्यांची पूर्तता

विमा कंपन्यांना योजना समापन तारखेच्या आत अंतिम दाव्यांची पूर्तता करायला हवी.

विमाधारकाकरिता मूल्य निर्धारित करते वेळी किंवा विमा हप्त्या दर व्युत्पन्न करते वेळी लागणाऱ्या मूलभूत आवश्यकता

योजना निवडक सीमांकित क्षेत्रांमध्ये विमा इकाई (आययू) म्हणून ओळखली जाते, या क्षेत्राच्या दृष्टीकोनातून सिद्धांवर संचालित केली जाते. राज्य सरकारला विमा इकाईला हवामान केंद्र लावण्याकरिता अधिसूचित करायला हवे.

कर्जदार आणि बिगर कर्जदार शेतकरी दोघांनाही प्रती हेक्टर विमीत राशी समान आणि वित्त मानक जसे जिल्हा स्तरीय तांत्रिक समितीद्वारा निश्चित केले जाईल, जे एकसमान असेल आणि एसएलसीसीसीआय याची पुर्व घोषणा करेल आणि विमा कंपन्यांना याची सूचना देईल.